

Horváth István

Útközben

(A közművelődés feladatai Salgótarjában)

A megyei pártbizottság 1964-ben hozta meg azt a döntését, mely szerint a város gazdasági fejlesztésével, rekonstrukciójával szoros egységben intenzívebben kell törekednie Salgótarján kulturális arculatának kialakítására. A határozat olyan irányban jelölte meg a fejlődést, amelynek végső célja a város kulturális centrummá alakítása. A feladat végrehajtása napjainkban is folyamatosan történik olyan követelményekkel, amelyeket az MSZMP X. Kongresszusa, a megyei, a városi párttervezlet határozott meg. A következőkben arra keresünk választ, hogy a megfogalmazott igényeket milyen formák és tartalmi elemek bevonásával lehet kielégíteni. A tapasztalatok és Salgótarján közreműködésében megfigyelhető sajátos vonások is arra készítettek, hogy részletesen elemezzük a mostani helyzetet.

De fontosnak tartjuk az eddig folytatott konzultációk, viták tapasztalatainak összefoglalását azért is, hogy a feladatokra koncentrálni segítsük az egységes gyakorlat minél jobb kibontakozását. Azt valljuk, hogy a fejlődés útján továbblépni csak akkor lehet, ha képesek vagyunk a meglévő ellentmondások feltárására, és képesek vagyunk az esetlegesen előforduló megrázkódtatások esetén azok felszámolásával a pozitív irányú folyamatos munkavégzésre. Előjáróban — a későbbiek tisztázása végett — szólunk a már fentebb említett „sajátos” vonásról. A legjelentősebb sajátosság az, hogy a város közművelődése a fenntartó szempontjából kettős jellegű. A tradíciójában mély gyökerű szakszervezeti, művelődési gyakorlat hatóköre igen széles. A régi és új, a kevésbé korszerű és korszerű hagyományok a mostani kulturális gyakorlatban is élnek. Eddigi történeti szerepe, helyzete és súlya miatt a közművelődésnek ezen a területén bekövetkező minden változás döntő módon hat a város kulturális életére. A feladatok egységes értelmezése és következetes végrehajtása, megújulás egyik alapvető feltétele ezen a területen képződik és alakul ki. Közművelődésünk fiatal hajtása a tanácsok működésének kezdetekor nőtt ki. A tanácsok megalakulása után a központi művelődési intézmények egész sora alakult ki, melyekben kibontakoztak a város egységes közművelődésének első törekvései. Kísérletek történtek a szocialista város szellemi arculatának rendszeres és folyamatos formálására. A „sajátos vonások” között lényeges az is, hogy a városi tanács — valójában — nem tartott fenn központi közművelődési intézményt. Az ifjúsági könyvtár létezésével egy ma már elavult szemléletet idéz, és a városi tanács pénzügyi lehetőségeinek hajdani megcsapolását példázza, most pedig gondot okoz a fenntartónak, és akadálya a könyvtári hálózat fejlesztésének.

Ehhez párosult az, hogy a város külső kerületeiben a kulturális szolgáltatások fejlesztésére igen kevés figyelem fordult. Ez a helyzet a városi igények és azok teljesítése, az irányítás és a végrehajtás ellenőrzésének mechanizmusában — azok kidolgozatlansága, valamint nem gyakorlása miatt — okozott objektíve szükségtelen feszültséget, majd visszafejlődést. A város a megye székhelye. E kettős közigazgatási funkció azonban nem rendezett a kulturális gyakorlatban.

Ezek ma a város közművelődésére ható olyan motívumok, amelyeket mostani feladataink meghatározásakor, az irány kijelölésekor is figyelembe kell vennünk. szoros egységben a gazdasági, politikai alakulat mozgásirányával és sebességével. A

továbbiakban — visszakanyarodva a helyzet, az ellentmondások feltárására vonatkozó felvetésünkre — azt kíséreljük meg összefoglalni, hogy a város gazdasági, politikai fejlődésével közel azonos ritmusban, milyen konkrét feladatok elvégzésével kell megbirkózni a közművelődésnek. A gazdaság, a társadalom igényei közül azokra is reflektálnunk, amelyek ma már nem látszanak világosan, nem elfogadottak a gyakorlatban. Elfogadásuk azonban a kor követelményei miatt szükségszerű.

A közművelődési tevékenység és a társadalmi igények

A város közművelődése előtt továbbra is azok a feladatok állnak, amelyek körvonalazódtak az ún. kultúrcentrum-határozatban. Megvalósulásukban annyi — szükségsszerű — változásnak szabad előfordulnia, amennyi ez a város mai állapotában és feltételezhetően társadalmi összetételében is magasabb szintű, mint a megelőző időszakban. Egyébként indítékában, céljában, tartalmi elemeiben e határozat szerves folytatásaként kell felfogni mai feladatainkat is.

A közművelődés jelenlegi tennivalóit Nógrád megyében, így Salgótarjánban is a megyei pártterektezet határozta meg. A tevékenység fő irányát abban szabta meg, hogy: „A megye munkásművelődési hagyományait ápolva, kulturális intézményeink és irányító szerveink fordítsanak nagyobb gondot a munkások és szocialista kultúra kölesönhatásainak erősítésére . . . A közművelődés folyamatában az ifjúság — a KISZ vezetésével foglalja el az őt megillető helyet.” — Az írásos beszámolóban megfogalmazódott, hogy: „A szakmai és általános műveltség emelése a következő évek fontos feladata, ezért a vállalatok vezetése és mozgalmi szervei fordítsanak fokozott figyelmet a munkások kulturális igényeinek fejlesztésére és kielégítésére.”

A megyei pártterektezet határozatával összhangban a városi küldöttterektezet feladatának megfelelően tovább konkretizálta az igényeket és a feladatokat is. Miben figyelhető meg ez? Egyrészt abban, hogy a közművelődés egész rendszerét közel hozta a város általános fejlődéséhez, hogy „A közművelődéstől . . . azt várjuk, hogy elégítse ki azokat az új igényeket, amelyek a város fejlődése, gazdaságának átalakulása következtében jelentkeztek.”

A tartalmi elemek fejlődéséhez kapcsolódván igen lényegesnek kell tartanunk azt a gondolatot, amelyben kifejeződik, hogy „közművelődésünket abba az irányba kell fejleszteni, hogy az eddigiénél hangsúlyozottabban ifjúsági és munkás-centrikus legyen.” Ehhez pedig „szükséges a munkások körében végzett kulturális nevelő munka, a jelenlegi műveltségi szint elemzésére épülő tudatosabb irányítás és tervezés.” A feladatok, a tevékenység eddig jelzett irányai is érzékeltetik, hogy közművelődésünk újabb nagy erőpróba előtt áll. Ezért is döntött úgy a megyei, városi pártforum, hogy a feladat megoldása érdekében kell mozgósítani a városban fellelhető kulturális tényezőket, amelyeknek közvetlen feladataik vannak, valamint a gazdasági erők azon részét, amely bevonható már a mostani szakasz — érdekeivel szoros egységben — kulturális tevékenységébe. Más részüket a későbbiek során szükséges mobilizálni. A végrehajtás során elsősorban a közművelésben, a gazdasági vezetésben dolgozó kommunistákra, a páralapszervezetekre számítunk hangsúlyozottan. Személyes példamutatásukon, következetességükön túl az a feladatuk, hogy a városban képződött hasznos energiákkal élve, hatékonyan vegyenek részt a kulturális tevékenységben. A komplex program, amely a feladatok irányainak kijelölésétől, a megvalósulás folyamatán át a végrehajtásig, a végrehajtás ellenőrzéséig tart, jó és reális kezeset ad a mostani időszak feladatainak megvalósítására. A pártalapszervezetek, a kommunisták hatékonyabb bekapcsolásától azt lehet várni, hogy a különböző nevelési területeken külön-külön, és összességében erősödik a marxista ideológia befolyása, nő a közművelődés hatékonysága.

A fenti határozatok — úgy vélem — világosan megfogalmazták a közművelődés fő irányát, a művelődési folyamatban elsődlegesen bevonandó két fő társadalmi csoportot, és megjelölték az ellenőrzés fő bázisát is. Ilyen értelemben egységes, kerek egész elképzelés.

Nyilvánvaló az — ezt a statisztika és a tapasztalat is alátámasztja —, hogy a munkások, az ifjúság műveltsége nőtt, kedvező irányban változott. Azonban az is tapasztalat, hogy a művelődési folyamatba bevontak köre nem elég széles, az irányukban alkalmazott közművelődési gyakorlat nem elég átgondolt, és ennek következtében nem elég hatékony.

A fiatalokkal szemben tapasztalható fáradt, lekezelő, ezáltal egyoldalú, erkölcsi kárt is okozó „rutin” közművelődési gyakorlatot frissebb, rugalmasabb elemekből álló gyakorlatnak kell felváltani. Ezért is vált szükségessé, hogy mind a művelődők körét, mind a művelődési eszközök „repertoárját” bővítsük. Nyilvánvaló, hogy a közművelődés régi — tegnapi — eszközei és módszerei egyedül nem elégségesek a holnapi, a holnaputáni feladatok megoldására. A fejlesztés lehetősége ma azért is nagyobb, mint az előző időszakban, mert kedvezőtlen tendenciák megállítására, nemcsak közművelődési, hanem politikai kérdés is. Hogy a művelődésben résztvevők köre, a közművelődés formanyelve is gazdagodjék, ez a város legáltalánosabb érdeke. Hogy a két csoport műveltsége gyarapodjék az politikai, hatalmi szempontból is fontos, és megoldandó feladat. A teljesítést ennek a fő szempontnak megfelelően kell kezelni.

Szó esett már arról, hogy sok vonatkozásban egészségesen fejlődött a munkások, az ifjúság műveltsége. Általános ismeretanyaga az iskolarendszerű oktatás, az önművelődés révén nőtt, fejlődött politikai, világnézeti szintje, emelkedett szakképzettsége. A két csoport műveltség szempontjából nem homogén. A kedvező tendencián belül egyes esetekben további differenciálódást figyelhetünk meg, amelyek területek, szakmunkák és gyárak szerint mások és mások. A műveltség szempontjából sem az egyik, sem a másik csoport nem egységes. Soraikban nagyobb műveltséggel, alaposabb ismeretanyaggal rendelkezőt is találunk, de ennek fordítottja is gyakori. A tapasztalatnak nagy szerepe van a feladat végrehajtásának folyamatában. Ugyanis felvetődik a kérdés, milyen társadalmi erők mobilizálásával tudunk eredményt elérni a feladat megvalósításában? Ezen a ponton elsődlegesen kell támaszkodni a csoport **belső erejére**, azaz az ismeretben magasabb fokon álló munkások és fiatalok ismeretére, amelyet a saját osztálya érdekében kell a megfelelő irányban és céllal mozgatni a közművelődésnek.

De természetes az is, — figyelembe véve a feladat társadalmi, politikai és gazdasági súlvát — hogy ezen túlmenően más csoportok összehangolt tevékenységét is szükséges bekapcsolni ebbe a munkába. Ezért a szocialista értelmiség erejét a jelenlegi gyakorlatnál tudatosabban kell felhasználni. Az a megközelítés természetesen vulgárizált, amely a munkások és az ifjúság művelődésének gondját és az ezzel kapcsolatos feladatokat a társadalmon kívüli szférára teszi át, és azt valamilyen absztrakt állami feladatként kezeli, és egyéb erők megmozgatására nem fordít figyelmet. Értelmiségünk összevonását, az ügyért munkálkodni kész csoportját kötelességünk bevonnunk a feladat elvégzésébe. Társadalmi érdek is, hogy a felhalmozott szocialista ismeretanyag visszacsatolása megtörténjék, kapcsolódjék a termelő munkához, a ma, a jövő fejlődése érdekében. Ez érdeke a „befogadónak” is, az „átadónak” is, akik erre a folyamatosan megújuló munka végzésére képesek.

A spontán folyamatok háttérbe szorításával, azok tudatosá tételével, új kezdeményezések ösztönzésével közelíthetünk feladatainkhoz. Azaz valóra kell váltani a megyei párttervezet határozatának azt a gondolatát, miszerint „erősítsük tovább az értelmiség kapcsolatát, összefonottságát az üzem, a község fizikai dolgozóival, felelősségérzetét a munka- és lakóhelye fejlődéséért, a vele együtt élő és dolgozó munkások és parasztok politikai képzettségének és műveltségének emeléséért.”

A feladathoz csak ilyen szemlélettel közelíthetünk, egyébként nem valósíthatók meg azok a célok, amelyek a város mostani igényeiből következnek.

Közművelődésünk „közérzetének” vizsgálatához hozzátartozik az is, hogy milyen volt a fenti politikai elképzelés visszhangja? Bár — mondhatják sokan — a határozat végrehajtásakor nem szükséges pszichológiai, mozzanatokkal foglalkozni, hanem csak arról szabad vitatkozni, hogyan hajtsuk végre a jó elképzeléseket. Talán egy villanásnyira megmutatja közművelődésünk arcukat az, ha jelezzük, ma már nem az a jellemző az itteni állapotokra, hogy a feladat végrehajtására nagy erők mozdulnak meg, új elképzelések születtek volna. Ezt az előzetesen is meglévő feltevésünket jórészt iga-

zolták az ismertetéssel összefüggő tapasztalatok. Az első megállapítás az, hogy közművelődésünk kissé értetlenül áll a megfogalmazott igények előtt. Értetlenül, de nem antipátiával. Az értetlenkedők egy részének kifejtett és summázott véleménye szerint: „Mi az elképzelésben az új, hiszen mi rendeltetésünk szerint ezt csináljuk, ebben a közegben dolgozunk.” Mások így fogalmaztak: „Az igénnyel együtt mondják meg „közelebről” mit akarunk, mert így túl általános az igény.” Közművelődésünk más területén a gyakorlatban jösz szerint még ilyen szinten sem tudatosodott e feladat. Csak néhány esetben találkozunk olyan munkatervi elképzeléssel, amely megkísérli megfogalmazni, gyakorlottsá alakítani az elvi igényeket.

Mindezekből mit szűrhetünk le? Azt, hogy közművelődésünk „átvételi mechanizmusa” lassú, jelenleg is még a felkészülés stádiumában van. Ebben az időszakban a közművelődési tudat — benne a politikai motívum is — nem elég egységes, egyes viszonylatokban a kívánatosnál mozaikszerűbb. Azt — úgy vélem — nem kell hangsúlyozni, hogy ennek a helyzetnek a felszámolása mennyire szükséges. Hogy ez megtörténjék egy sor — jelenleg gátló tényezőt — fel kell számolni. De mielőtt erre rátérnénk, ejtsünk néhány szót a megfogalmazott feladat újszerűségéről.

Természetes reagálásként vetődhet fel a kérdés: van-e az ilyen jellegű megközelítésben olyan mozzanat, ami a fejlődésben előremutató? A kérdést köllőinek kell felfognunk, mert nyilvánvaló, a válasz igen.

A hatvanas évek elejétől kezdődően a munkások kultúrálódásának igénye, a korszerűbb lehetőségek keresése és megteremtése hangsúlyozottan központi politikai igény. Ezt bizonyítja, hogy sorra épültek művelődési intézmények, amelyek — közvetve — ezt a célt szolgálták. Az ifjúság különleges művelődési igényeinek teljesítésére lényegében és valóságosan nem alakultak ki olyan formák és keretek, módszertani szabályok, amelyek ismerve az igényeket, ezzel egvenértékű közművelődési gyakorlatot alakítottak volna ki. Ilyen irányú ösztönzés esetenként csak az ifjúsági mozgalom oldaláról hangzott el — igen kevés hatással. Tehát a mostani komplexebb, korszerűbb szemléletű felvetés már jelez néminemű új mozzanatokat. Ezt a sort folytatva: újszerűségnek kell azt is tartanunk, hogy az igények — gondoljunk az idézetekre — előbbre jutottak, mint maga a közművelődés. Ezekben az az elégedetlenség is tükröződik, amely a közművelődéstől igényesebb, színvonalasabb, rendszerezettebb, a valósághoz jobban közelítő gyakorlatot kér számon. Ebben az értelemben arra ösztönzi közművelődésünket, hogy az itt dolgozók gondolják át eddigi tevékenységüket a soron következő feladatok megvalósítása érdekében és tartalmában a legkevésbé visszahúzó, formájában a legkevésbé konzerváló elemeket feleltessék tovább. Feladatvégzésünk középpontjába koncentráltan kerüljön e városi igény kielégítése. Újszerűséget kell abban is látnunk, hogy az eddig gyakorlattá vált nevelési területek elsődlegessége helyett konkrét csoportok felé irányulóvá kívánja módosítani feladatainkat. Ebben nem szabad kizárólagosan formai esetlegességeket látnunk. Ugyanis tartalmi célkitűzések túl elvontak voltak, absztrakciójuk révén a végrehajtás ellenőrzése nagyon nehéz volt. Most a konkrét — egy bizonyos csoport felé irányuló — tevékenységben kell realizálni a nevelési célkitűzéseket. A csoport érdekét így jobban figyelemmel lehet kísérni, mérni, ennek következtében közművelődési munkánk is hatékonyabbá tud válni. A műveltségi szinteket — a csoportokon belül — megfelelő formákkal lehet szinkronba hozni, tartalmi mozzanatokat ezáltal kell erősíteni.

Végezetül az sem elhanyagolható, hogy ismerve közművelődésünk jelenlegi belső problémáit, a politikai, és társadalmi igény teremtésével könnyebbé, természetesebbé válhat a kibontakozás. Ebben a tevékenységben nagyobb szerepet kell kapnia a párt-szerveknek és az ifjúsági mozgalmaknak. Hogy ennek a feladatnak a megoldása milyen intenzív, az jórészt rajtuk múlik. Nem másra kell itt gondolni, mint elsősorban is arra, hogy éljenek a rájuk ruházott jogokkal és köteleességekkel. Ezt nem könnyű teljesíteni a gyakorlatban. De az nyilvánvaló, hogy a szocialista demokrácia hatása a kulturális gyakorlatban is megfigyelhető és a folyamat végbe fog menni. Ebben a sokféle érdek miatt tarka — olykor túl tarkának tűnő — folyamatba a párt-szerveknek kell vállalnia az érdekegyeztetés — ezen a területen sem könnyű — munkáját. Differenciáltan kell érvényesíteniük a közművelődés belső fejlődéséből és külső — társadalmi — kapcsolataiból következő természetes harmóniát.

Gondok, ellentmondások

Ahhoz, hogy közművelődésünk a jogosan igényelt pályára érjen mindenképpen el kell háritani azokat az akadályokat, fel kell oldani azokat az ellentmondásokat, amelyek jelenleg nehezítik a kibontakozást. Az ellentmondások — természetüknél fogva — nem homogének. Közöttük találhatók szemléleti indítékúak. Jelentős részük a kulturális gyakorlatból ered, másrésztük strukturális természetű és nemcsak a város, hanem a közművelődés általános gondja. Felszámolásuk jórészt folyamatos és következetes munkát igényel.

Az ellentmondások sorából elsőként emeljük ki azt a kérdéskört, amely az eddigiek során is többször felvetődött olyankeppen, hogy a gazdasági szervek jelentős része nem ismerte a közművelődésben meglévő, közvetetten és közvetlenül a termelési tevékenységhez kapcsolódó erőt — vagy még inkább — lehetőséget. Olyan gyakorlat honosodott meg a városban, amely a célkitűzések kijelölése, a feladatokhoz való igazodás időszakában nem támaszkodott a kulturális tevékenységre, közelebbről a kulturális intézmények munkájára. Arra inkább csak a szórakoztatás feladatát bízta. De — ennek fordítottjaként — olyan eset is előfordult, hogy a kulturális intézmény — könyvtár, művelődési ház — vezetőjének, a munkatársaknak szakmai képzettségén múlt a feladatok — részben az üzem igényeihez kapcsolódó feladatok — elvégzése. Az ilyen értelmű magára maradottság során nem mindig látható az üzembeli folyó, más irányú képzési tevékenység: a politikai oktatás, a szakmai képzés rendszere. A közöttük kialakuló szakadás — az egységes művelődési folyamat pólusainak figyelmen kívül hagyása nem volt kedvező. Ma olyan munkastilus kialakítása válik — nem a szubjektív elhatározás, hanem a korszerű ismeretszerzés folyamának jelenléte miatt — szükségessé, amely a közművelődés és a célkitűzések közeledését jobban inspirálja. Az inspiráció eredményeképp a mindennapi munkában is testet öltő irányítási gyakorlatnak és ezzel összhangban lévő közművelődési tevékenységnek kell kialakulnia. Ez pedig nem tűri — mert nem tűrheti el — a formális „tájékoztató jellegű” beszámolókat, az általánosságban mozgó feladatok kijelölését. Ellenkezőleg: értőbb, a célok és lehetőségek összhangjára épülő vezetői gyakorlat kialakítását segíti. Ebben a tevékenységben az eddigieknél jóval többet kell vállalniuk a társadalmi és mozgalmi szervezeteknek, a szakszervezeteknek, a KISZ-nek a HNF-nek. Azaz azt az igényt kell jobban, korszerűbben kielégíteni, amely szerint a közművelődés nem csak a művelődésben dolgozók ügye elsődlegesen, hanem gazdasági, társadalmi, politikai ügy, és célja a szocializmust építő ember sokoldalú fejlesztése. Ennek érdekében a legmozgalmasabb politikai elemnek kell a meghatározó, irányító szerepet ellátnia.

Jórészt szemléleti okból származik ez az ellentmondás is, amely a közművelődés és a közoktatás között feszül. E kettő kapcsolatában sokféle negatívumot találhatunk: egymás munkájának meg nem értése, lekicsinylése, szakmai arisztokratizmus mindkét fél részéről, stb. A szubjektív mozzanatokon túl, nehezíti a helyzetet az, hogy a folyamatos ismeretszerzés, képzés elvének felismerését nem követte elég hatékonyan a két terület korszerű eszközeinek alkalmazása. Ez a megállapítás a közművelődés esetében is helytálló, és érvényes az iskolák képzési gyakorlatára is. A módszertani, szemléleti általános hiányosságok felszámolásával egyidőben a városban jobban kell törekedni a sajátos kapcsolatok kialakítására, az egyes oktatási formák, az iskolatípusok és közművelődés között.

Csak részben felel meg a mai igényeknek a közművelődés irányulása. Ez újabb ellentmondás-sorozat forrása. Közművelődésünk felépítésében döntő szerepet játszó megyei intézmények belső struktúrája nem mindenben alkalmas a városi feladatok ellátására. Az intézmények — könyvtár, művelődési központ, múzeum, stb. — erőikkel a falusi művelődési kielégítésre koncentrálnak. Az ilyen jellegű alapállásnak mostani munkarendje nem túl régi keletű. Közel tíz éves, vagy akkörüli múltra tekintenek vissza. Ennek következtében az akkori társadalmi szituációhoz kapcsolódnak. A szocializmus építésének folyamatában akkor a falu szocialista átalakítása volt napirenden. A falu felé fordult a politika, az egész társadalom figyelme. Magától értetődően kellett feladatot vállalnia a kulturális munkának is, és eszközeivel segítséget nyújtani a sorsdöntő változás megvalósulásához. Az alapállást magyarázza

a falu és a város általános különbségének közelítése napjainkban is folyamatos tevékenységet ró a kulturális élet egészére is. A városban meglévő gond gyakorlati természetű, mert ennek a feladatnak úgy akar eleget tenni közművelődésünk is, hogy közben „leveszi a szemét” a másik oldalon, a városi situációban jelentkező igényekről, azok továbbfejlesztéséről. Ennek pedig szoros következménye, hogy nagyobb teret enged a múlt igényeinek, a „rég” gyakorlat konzerválására szorítkozik. Egyoldalúságával nem segíti a korszerű ismeretek, igények tovább bontódását. Addig amíg — a társadalom fejlődésében adódó szükségszerűségnek eleget téve — a városból az ipari munkásság politikai szemléletét és kulturális gyakorlatát közvetíti a falu felé, addig annak természetes utánpótlásáról, a munkások között végzett közművelődési munka sajátosságának fejlesztéséről jórészt megfeledkezik. A „globálisan” falu felé irányuló közművelődési gyakorlatnak az is veszélye, hogy nem vesz tudomást arról sem, hogy a mai falu is más politikai, gazdasági, közoktatási viszonyok között él. Mindezek együttesen hozzájárulnak ahhoz, hogy közművelődésünk jelenlegi tervezése, a feladatok szervezése és végrehajtása közötti természetes harmonia kevésbé érzékelhető a sajátos és valóságos kultúrpolitikai igények kielégítésére általában is kevésbé alkalmas. Hasonló tüneteket figyelhetünk meg egyes rétegek felé irányuló munkában is. Az általános tapasztalattal legszervezesebben összefügg: hogy ez a gyakorlat a speciális rétegigények — jelen esetben a munkások, az ifjúság igényeiről van szó — közelítésére a gyakorlatban még kevésbé alkalmas. Módszertani aspektusból nézve pedig teljesen kialakulatlan. Nem találkozunk olyan módszertani gyakorlattal, amely egységbe fogja a munkahelyenként, a gyáranként, a vállalatokként differenciált közművelődési tevékenységet: az egységben kialakítja a valóságos sokszínűség gyakorlatát. A jelenlegi helyzetből való továbblépés, a politikai igények kielégítése ezért jelent a kívánatosnál nagyobb gondot közművelődésünkben.

Ellentmondást okozott az a tény is, hogy szocialista közművelődésünk nem régi keletű. Részben ebből is következik, hogy irányítói, a végrehajtásban is tapasztalatlanok, politikai világnézeti ismereteik sem elég stabilak. Egyes esetekben túl liberálisak, más esetekben túl konzervatívak a környező világ megítélésében. Nyilvánvalóan mindez jelentkezik a munkájuk során. Kapcsolódik a fentiekhez az a tapasztalat is, amely azt bizonyítja, hogy az intézményi érdekek egyeztetésében még csak a kezdeti lépések megtételéről lehet szó. „Külön” érdekeket észlelhetünk ágazaton belül — könyvtár, kultúrház, TIT esetében —, de a fenntartók — szakszervezet, tanács — gyakorlatában is. Az érdekek felismerésében és egyeztetésében meglévő fogyatékoság igen sok „kárt” okoz, felszámolásuk emiatt is halaszthatatlan. Nyilvánvaló az is, hogy a különböző érdekek továbbra is szükségessé, tehát nem megszűnő érdekekké kell azokat, hanem megfelelő irányítással szabályozni, a közös feladatok végrehajtásában tükröztetni.

A demokratikus elrendeződés úgy képzelhető el, hogy abban megjelenik a város egységes közművelődési gyakorlata. Ehhez pedig szükséges, hogy továbblépés következzen be a kultúrpolitikai véna erősödésében, az irányító, a végrehajtó apparátus munkatílusának fejlődésében.

Többször érintettük, végezetül mondjuk ki: a szervezeti felépítés harmonikusabbá tételét nehezíti, hogy jelenleg nem megoldott a városban a közművelődés irányítása. A rosszul gyakorolt többlepcsőség következménye, hogy a megyei népművelési csoport nem elég hatékonyan és folyamatosan segíti és ellenőrzi a városban folyó közművelődési munkát. Az pedig azzal jár, hogy a megyei intézmények helyi tevékenységében a kívánatosnál több spontaneitás, illetve intézményi érdek, intézményvezetői szubjektivitás érvényesül, és kevésbé valósul meg a „városi érdek.” Ebben a vonatkozásban a városi tanácsnak is hatékonyabb irányító, szervező munkát kell végeznie.

Az elmondottak következetes végrehajtására elkezdett törekvés azt jelenti, hogy tovább folytatjuk a megyei pártbizottság határozatából adódó feladatok végrehajtását. A megvalósítás nem könnyű, de szükségszerű. A munkások és az ifjúság műveltségi szintjének növelése nemcsak csoportérdek, hanem a város, a szocializmus érdeke is. Ennek megfelelően kell mobilizálni a politikai, gazdasági és kulturális téren jelenlévő erőket, hogy az egységes érdekeknek megfelelően, az előrelépés is egységes és szemmel látható legyen.